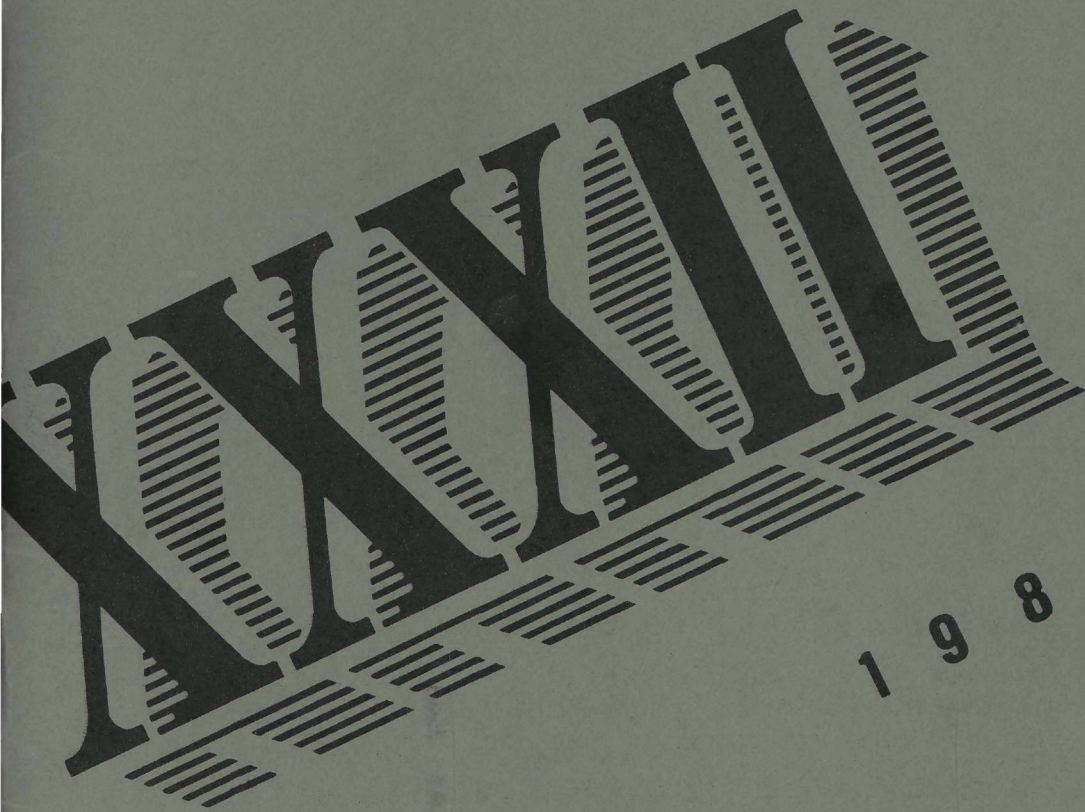
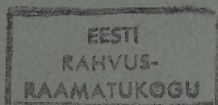

ajakiri

1 9 8 1

- 1 Balti brigantiin
 2 Aegumatu / Lugeja veerg
 3 6. Balti Konverents
 4 Aleksander Loit
 5 MÜ ajaloost / Olev Träss
 8 Olulist Oneidast / W.Rand, V.Salo, V.Sermat
 12 Täpselt tõlkida? / Leo Karlov
 16 „Välis-Eesti kunstnikke“ / Endel Kõks
 17 Jaan Põldaas
 21 Kui täiendavad väekoondised tulid /
 Rein Taagepera
 27 „Küü-ii“ puhul / Tiiu Salasoo
 36 Teateid: 6. Balti Konverents
 MÜ 81

Toimetus ja talitus:

A J A K I R I

2661 Kingston Rd.
 SCARBOROUGH, Ont.
 M1M 1M3 CANADA

toimetanud:

Vello Salo (tegevtoime-
 taja, tel. (416) 265-2458)

Vello Soots
 Henno Sillaste
 Heino Jõe
 Käbi Loka
 Lembitu Ristsoo

Erik Miller (kujundus)
 Tõnu Mägi (talitus)

Aastatellimine
 (6 numbrit):
 U\$ 12.- (Kanadas C\$ 13.-)
 Selles hinnas ka õhuposti-
 kulu ülemeremaadesse.

Esindus Skandinaavias:

Enno Klaar
 Grindsgatan 52/I
 S - 116 57 STOCKHOLM
 Tel. 08 - 42 45 59

(Aastatellimine: rkr. 50,
 postgiro nr. 12 77 47 - 4
 Stockholm.)

Esindus Austraalias:

Tiia Raudma
 11/19 Waruda Street
 KIRIBILLI NSW 2061
 Tel. (02) 929 - 4726

(Aastatell.: A\$ 10.-)

Kui otsida võrdkuju kolmeosalisele tervikule, milles kaks on üksteisele üsna sarnased, kolmas aga üpris erinev, osutub üheks võimaluseks *brigantiin* – kahemastiline purjelaev. Sel on ju kaks masti ja laeva kere...

Küsimus ühisest-erinevast kerkib arvukate 'balti' ürituste puhul. Ehk on tabavast võrdkujust abi meie 'balti asja' paremaks mõistmiseks?

Balti ehk Läänemere idakaldal asub iidsest ajast neli rahvast, kes sugulussuhete põhjal jagunevad kahte rühma: soomlased-eestlased ja lätlased-leedulased. Kuid ajalugu on lähendanud Soome Rootsile ja ühendanud ülejäänud kolm omavahel, nii et kes ütleb *Balti riigid*, mõtleb: Eesti, Läti ja Leedu.

Oma „juurte“ poolest kuulume meie, eestlased, soome-ugri rahvaste suurperesse. Sellepärast kalduksime iga nelja aasta tagant toimuvaid Soome-ugri kongresse (viimati l.a. Turus) nagu „päris oma asjaks“ pidama.

Sealjuures ei saa aga salata, et aja- ja kultuuriloolselt seob meid palju ühist lõunanaabritega, eriti lätlastega, keda me tunnustavalt-tõgavalt „jaaniskunksideks“ hüüame. Üks ühendavaid tegureid on meile väga lähedase liivi keele ja kultuuri sulamine läti omasse, teine – sajandite pikkune saksa kultuuri mõju. Jne. Lätit jälle seovad lõunanaabri Leeduga võrreldavad tegurid.

Sellepärast on küllalt põhjust eriliste „balti uurimiskeskuste“ loomiseks, mis vaatlaksid võrdlevalt kolme naaberrahva ajaloos toimunut-toimuvat. Peale üldtuntud Ameerika AABS-i ja Stockholmi *Balti Instituudi* leidubki maailmas veel mitu niisugust keskust. Neis osalemine ei soojenda ehk meie, eestlaste südameid nagu soome-ugri asjad, on aga kahtlemata sama vajalik.

6. Balti konverents (vt. lk. 3j) kujunes suurürituseks. Eestlastel oli seal eriline rõõm end tunda kandva rühmana (umbes brigantiini kerena...) niihästi eeltööde ja teostuse kui ka teadusliku panuse alal. *Balti brigantiinile* häid tulevikutuuli soovides olgu see sõbralikuks julgustuseks mastidele-purjedele, milleta laeva kere lainete lükata jääks.

Täna saabus *Aja Kiri*, detsember 1980 (nr. 6). Tore on lugeda, et ajalises suhtes on *Aja Kirja* huvitav lugeda hoolimata pooleaastasest vahemaast. See tähendab, et *Aja Kiri* on oma sisult n.ö. aegumatu, vähemalt meie perele siin kaugel Kanaada läänerannikul.

M-L. V., Victoria, B.C.

Professorite *Aja Kiri* on kohati paroodia, kuid sääl on ajapikku ilmunud väga häid üldhariduslikke hõrgutisi – nagu see nii peabki olema.

Aja Kiri on ajuti ka pamflett, niikui selles brošüüris, mis kannab numbrit 4-5/1980 ja milles ilmus keele-Juhani (Johannes Aaviku) brüskeerimiseks järgmist: „J.V. Stalin oma geniaalses töös „Marksismist keeleteaduses““ jne. (Võeh!)

Aja Kirja toimetaja Vello Salo on Eestima mees, keeleteadlane, professor, katoliku usu ülempreester, elanud ja õppinud paavstide riigis Vatikanis, on laulu- ja naljamees – ühesõnaga erodeener (või eroditsionist) ja peaks õiget eesti keelt tundma ja eesti keele arenguga sellel sajandil kaasa elanud olema. Kiitus ja tänu Suurele Loojale, et meil on sarnane vaimugigant omast käest. Ilma prillideta ja tiheda habeme tõttu, mõistagi, ei võinud ta näha, et sarnane artiklivärdjas sattus AK veergudele.

Vello Salo märgib, et kahe järgmise numbriga jaoks on juba materjal olemas. Kui selles manuskriptide materjalis ei esine enam „rahvakeelt“ ega tooda Stalini, selle Georgia geniaalse mägiröövli nime ... siis lepime ära. ...

Lehola vanem

Milleks on *Aja Kirjal* toimetus? Kas sellepärast, et peab olema, kuna enamikul ajakirjadest on? Aga mida teeb AK toimetus? *Manal* on ka toimetuskolleegium. *Tulimullal* siiski pole: on lihtsalt toimetaja (koguni mitte tegevtoimetaja!). Ja *Tulimuld* ilmub ikka ja jälle, n.ö. algusest peale; küllap niikaua, kui on toimetaja. – Ergo: *Aja Kirja* ja *Mana* ilmumiskeskused (vt. AK 4-5/80) tulenevad ...

L.V., Norwood NY

Väljavõtteid Radio Liberty kommentaarist.

Konverents kujunes hästiorganiseerit sündmuseks, pearõhuga kunstil, muusikal ja keeleteadusel. Kriitikat oli kuulda ühiskonnateaduste osas, kus puudusid pea täielikult praegused ja vaidlusalused teemad. Selle põhjusena võib oletada rohkearvulist osavõtjategruppi nõuk. Balti maadest.

Nii näiteks esines kolmepealine ajaloolaste grupp Tartu ülikoolist väga heade ettekannetega, kuid ei tegelnud ühegi teemaga, mis ulatanuks siiapoole 18. sajandit. Sama kehtib teistegi Balti maadest tulnud ajaloolaste kohta.

Eestist saabund luuletaja Andres Ehin esitas ülihuvitava ülevaate kolme kaasaegse eesti poeedi loomingust, kuid jättis New Yorgi Linnaülikooli professori Valgemäe hooleks täheldada ühiskonnakriitilisi ülemtoone uuemais eesti näidendeis.

Nõuk. Läti Teaduste Akadeemiat esindava J. Kalnins'i ettekande keskseks teemaks oli see, kuidas praegune kirjanduslooline uurimistöö Lätis tegeleb slaavi-läti sidemete vaatlamisega. Ta mainis ka, et klassilise läti luuletaja Janis Rainis'e kogutud teoste väljaandmine on käimas.

Eelmiste Balti Instituudi poolt korraldet konverentsidega võrreldes olid sedakorda balti päritoluga õpetlased Lääne maadest vähemuses. Nõukogude grupp moodustas ühe kolmandiku osavõtjaist; kolm-neli uurijat oli saabund ka teistest Ida-Euroopa maist; ligi üks kolmandik tuli Lääne-Euroopast ja ülemeremaadest, kuid ei olnud balti päritolu. Baltikumist põgenenud teadlased moodustasid ümmarguselt ühe viiendiku osavõtjaskonnast. Viimaste hulgas tuli enamus kirjanduse ja kunsti alalt. Tulemuseks oli, et nende kaasaegsete küsimuste arutamine, mida üldiselt tuntakse sovjetoloogia nime all, puudus niihästi kui täielikult. Tuli kuuldavale kriitikat töökava „neutraliseerimise“ suhtes selleks, et nõukogude osavõtjaile mitte raskusi tekitada.

Konverents andis rootsi lehtedele (eriti Stockholmi päevalehtedele *Svenska Dagbladet* ja *Expressen*) hea juhuse kõnelemaks pikemalt eesti dissidentidest Jüri Kukest ja Mart Niklusest.

Usutelu äsjaasutatud Balti Uurimiskeskuse juhatajaga.

Mis on Su uue töökoha ametlik nimi ja ülesanded?

Centre for Baltic Studies. Ülesandeid on kolme laadi: uurimine, õpetamine ja dokumentatsioon. Uuurimisalal on meil mitu projekti: mõned toimuksid Keskuses eneses, kuid tarvis on ka mujal tehtavat uurimistööd koordineerida. See töö saab interdistsiplinaarse ilme: humanitaar- ja ühiskonnateadused ning juura – peaaegu kõik väljaspool arstiteaduse ja tehnika alasid. Õpetusalal jääks pearõhk kursustele ja seminaridele, mida pakuksime Rootsi ülikoolide juures, kus saaks valida baltiainelisi loenguid eri tasemeil (esijoones küll uurijaile doktoritöö tasemel). Rootsi koolides saab korraldada ka teemaatilisi päevi balti küsimuste üle. Dokumentatsiooni osas kavatsime koostada perioodilisi ülevaateid baltialase uurimistöö kohta eri aladel (näit. arheoloogia, ajalugu), võibolla iga 5 a. tagant. Need ülevaated hõlmaksid kogu maailmas tehtavat tööd ja ilmuksid Keskuse oma väljaandena.

Mis on Uurimiskeskusel konkreetset kavas kõige lähemas tulevikus?

Kõigi nende kavade käikupanemine, sest tegemist on ju päris uue üritusega. Tal tuleb oma töövormid leida; inventeerida inimesi, kes tegelevad balti küsimustega – midagi uurimiskataloogi taolist. Tähtis on ka kontaktide loomine asutuste ja uurijatega, näit. AABS-iga, akadeemiatega Balti maades, uurimiskeskustega Saksamaal – ühe sõnaga: kõigiga, kes pidevalt mingit balti ainet uurivad. Alles siis saab üritada uute uurimisprojektide koordineerimist ja läbiviimist.

Kuidas Sa suhtud tänavuse Balti Konverentsi ümber tekkinud poleemikasse?

See on tegelnud väga suures osas muude asjadega kui konverents, kus Keskus oli kaaskorraldajaks. Juttu on olnud näiteks suhtlemisest üldiselt, mitte aga sisuliselt konverentsist; kuskil pole öeldud, et seal olid viletsad ettekanded. Otseselt see poleemika niisiis Keskust ei puudutanud ja ma ei näe ka, et see võiks Keskuse tegevust tulevikus mõjutada.

Mis võiks Uurimiskeskuse esimese väljaandena teoks saada?

Praegu on koostamisel tänavuse Balti Konverentsi dokumentatsioon eriraamatu näol. Loodame selle juba käesoleval aastal valmis saada – vähemalt käsikirja. Ja siis läheb ta kohe trükki. See teos ilmuks Balti Instituudi ja Balti Uurimiskeskuse ühistööna.

Väljavõtteid MÜ 81 avaettekandest.

O l e v
T r ä s s

Metsaülikooli tekkelugu algab aastal 1965, Kesk-Lääne Eesti Noorte Koondise (KLENK) Sõpruspäevadel, mis toimusid tolle aasta novembris Chicagos. Viimasel päeval lõunalauas vesteldes märkisid mitmed osavõtjad — Ivar Ivask, Alar Sibul, Jyri Kork ja käesoleva autor — et aeg hakkab otsa saama, kuid veel palju huvitavat oleks arutada. Leidsime, et peaks korraldama kuskil midagi, kus saame kokku rahulikumalt pikemaks ajaks, kus saab puu all istuda ja juttu ajada ilma „aja pressita“. Arutasime seda ideed ka hiljem mitme isikuga Torontos.

Järgmine arengusamm toimus oktoobris 1966, kui Heino Jõe ja Andres Raudsepp korraldasid Kotkajärve Sügiskulla Päevad. Seal arutasime pikema kokkutuleku ideed veel edasi tulemusega, et paar nädalat hiljem korraldati Torontos eesti noorteorganisatsioonide esindajate koosolek, kus valiti toimikond ettepanud ürituse korraldamiseks. Sellest toimikonnast saigi MÜ esimene juhatus: Olev Träss (esimees), Vello Soots (abiesimees), Heino Jõe, Andres Raudsepp, Ilo-Mai Lipping ja Arvo Medri.

Toimikonnal algasid kohe väga elavad arutelud, kus prooviti teha kindlaks, mis on kavatsetud ettevõtte põhimõtted ja sihid ning mida toimikond peaks praktiliselt püüdma teha. Asja arutama kutsuti ka kaks arhitekti: Peeter Sepp ja Henno Sillaste. Peeter tegutses MÜ-ga mõned aastad (tema kujundas MÜ tuntud „firmamärgi“), Hennost sai kauaaegne ja innukas juhatuse liige.

Olgugi et vahete-vahel tundusid juhatuse arusaamad olema ähmased ja sihid segased, oli arutluste lõpptulemus küllaltki selge ja kujutas endast paljude mõttekäikude sünteesi. Kujundasime kindlad põhimõtted ja sihid, mida võiks kirjeldata kahes liigis: negatiivsed — mida MÜ *ei peaks* olema ega tegema, ja positiivsed — mida ta *peaks* olema ja tegema.

Negatiivseid oli kolm:

1) MÜ püüab vältida silmakirja-eestlust ja -rahvustunnet. Väga tihti eksisteerib „ilus“ eestlus ainult paatoslikus aktusekõnes või taolistel südantliigutatavatel juhtudel, mitte aga igapäevases, tegelikus elus. Soovisime saavutada, et MÜ eestlus oleks siiras ja ilma liigse paatoseta.

2) MÜ edendab eesti rahvustunnet ilma surveta. Eesti päritoluga noored tunnevad pahatihti oma kodudes, eestlaste hulgas ja mujal liigset survet või sundimist „olla eestlane”. Tulemuseks on vastupunnimine ja on juhtunud, et mõne agara eesti ühiskonnategelase lapsed ei tee üldse eestlastega tegemist. MÜ tahtis edendada eestlust vabalt ja sunnita, andes noorele eestlasele võimaluse ise valikut teha.

3) MÜ kui organisatsioon ei tegele poliitikaga ega suru sellepärast peale ka mingit poliitilist ideoloogiat. See põhimõtte tulenes otseselt meie ühiskonnas esinevaist äärmuslikest ja ebatolerantseist hoiakuist, mis tegid poliitilise tegevuse paljudele ebameeldivaks.

Peamine MÜ positiivne siht oli *rahvusliku tunde tekitamine* ehk *rahvuslik äratus*. Võtsime teatavaks, et väljaspool Eestit üleskasvanud noortele ei ole eestlus vaieldamatu ja iseenesest mõistetav asi nagu neile meist, kes on Eestis sündinud ja üles kasvanud. Noorematele on eestlus *valiku* küsimus. Õige valiku tegemiseks vajavad nad teadmisi, ausat analüüsi ja hinnangut. MÜ siht oli neid teadmisi tegelikult pakkuda ning avada ukse allikmaterjalide juurde, mille abil igaüks saaks oma teadmisi täiendada. Samuti pidi MÜ olema foorum, kus saab arutada, analüüsida ja hinnata kõiksugu küsimusi eestluse ja kogu maailma taustal.

Kõige ülalmainitu saavutamiseks pidasime eesti keele oskust primaarseks vajaduseks. Sellepärast on MÜ tänapäevani rõhutanud eesti keele kasutamist keele- ja kõnegruppides, loengutes ja kogu MÜ keskkonnas, kus kogutegevustoimub eesti keeles.

Ainestiku käsitlemist soovisime näha vabana demagoogiast ja eelarvamustest. MÜ-s valitsegu vaba mõtlemisviis, milleks soovisime rakendada akadeemilist või teaduslikku lähenemisviisi, kus teadmisi ja arusaamisi saab vaadelda mitmest küljest ja vaatevinklist. See tähendab: Metsaülikool peab olema *ülikool*.

Kogu MÜ lähtekoht oli ka rajatud kindlale arusaamale, et meie juured on Eestis ja et eesti rahvas on üks tervik. Me oleme küll killustatud mitmesse ossa, kuid tervikuna on kõigil osadel huvi ja vajadus olla teadlik sellest, mis juhtub teistega – meie seisukohast vaadates Eestis, mitte ainult meie kitsas pagulasühiskonnas. Eestlus peaks olema

meie kõikide sees nagu mingi veealune laine, mida välismaailm ei näe, aga mis liigub ja mida meie ise saame tunnetada. Laine kasvamiseks vajame keskkonda, kus ümbruskonna otsesed mõjud ei sega ega mata seda, vaid saab sellele jõudu juurde anda: eesti keskkonda. Sellise keskkonnana väljaspool Eestit nägime meie Metsaülikooli.

MÜ praktiline läbiviimistöö, mis arenes filosoofiliste ja põhimõtteliste arutluste kõrval, jagunes kolme ossa: õppekava asju ajas Andres Raudsepp, tehnilised ülesanded (nagu toitlustus ja üldse „Kotkajärve küsimused“) jäid Heino Jõe mureks, kuna paberitöö (informatsioon, propaganda, registreerimine) anti Ilo-Mai Lippingu hoolde.

Esimese MÜ propaganda oli jõuline: saadeti laiali neli eri ringkirja ning tutvustati MÜ mõtet, kava ja lektoreid ajakirjanduses. Tulemuseks saabus kohale ligi 70 osavõtjat ja 20 - 30 korraldajat-lektorit.

Kokkutulnud pere oli küllaltki kirju. Mõned tulid, kuna olid korraldajad või korraldajate taolised optimistlikud idealistid, teised tulid uudishimust, kolmandad koguni huvitavat puhkust otsima. Juba avasõnas aga toonitasin, et tegemist on õppeasutusega – Metsaülikooliga – mis tegutseb eesti territooriumil – Kotkajärvel – läbi ja läbi eesti keskkonnana.

MÜ tempo kujunes tõesti väga tihedaks. Puhkuseks ei jäänud kellegil aega, isegi magamisaeg jäi väga napiks. Lahkudes olid kõik väsinud – aga rõõmsad, sest igaüks oli midagi huvitavat läbi elanud. Õppekavas väaris erilist tähelepanu professor Ivar Ivask, kes oli kui tuldpurskav mägi, mis purskas meile entusiasmi ja jagas teadmisi eesti keele ja kirjanduse kohta. Paljudele oli kirjandus ja luule praegusest Eestist suureks uudiseks.

Järgmine MÜ toimus juba maksimaalse osavõtjaskonnaga ja paljud korraldusvead olid ravitud. Värske vaimustus, mida esimene MÜ oli äratanud, loitis ikka alles ja kestis ka järgnevates Metsaülikoolides edasi.

MÜ ülesehituses ja läbiviimises toimus aastate jooksul muudatusi ja ümberkujundusi: loodi kavakomitee õppekava koostamiseks (enne oli sellega tegelnud kogu juhatus). Henno Sillaste mitmeaastase juhatajaks oleku ajal tõi see komitee sisse uuendusi ja värskendusi, vahest rohkem, vahest vähem,

- telegrammi stiilis

Selle asemel et 1981.a. augustis koguneda Kotkajärvele, nagu see on toimunud juba 14 aastat (erandina mü 74 Soomes), otsustas mü „otsida oma juuri“ juba juulis (vt. lk. 36). Selleks asetati neile, kes on mü „tegemisest“ huvitatud, põhilisi küsimusi: *milleks* me üldse korraldame mü-sid? Kas on neid üldse vaja? Ja kui, siis *kellele* - ning *mida* pakkuda? Ja *kuidas*?

Heade vastuste leidmiseks vaadeldi avaõhtul mü ajalugu, edasi kaks päeva eestluse praegust olukorda (üks päev Eestis, teine Välis-Eesti jaoks); Walter Rand pakkus raami: oma Oneidaks ekstra koostatud ülevaate globaalse eestluse võimalikest põhisuundadest ja väljavaadetest. Kolmandal päeval võeti luubi alla mü ise, neljandal püüti kokku võtta arutluste tulemusi.

Jah, *milleks* me teeme Metsaülikoole?

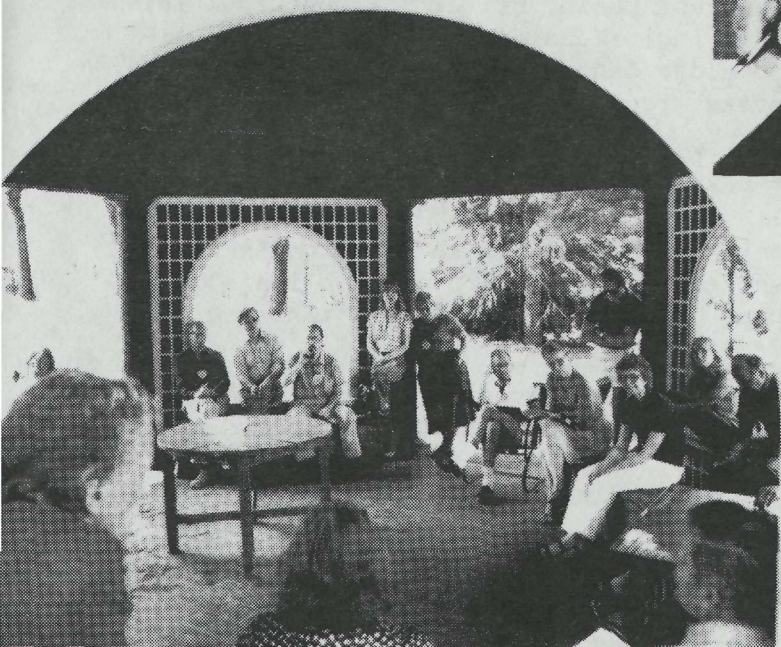
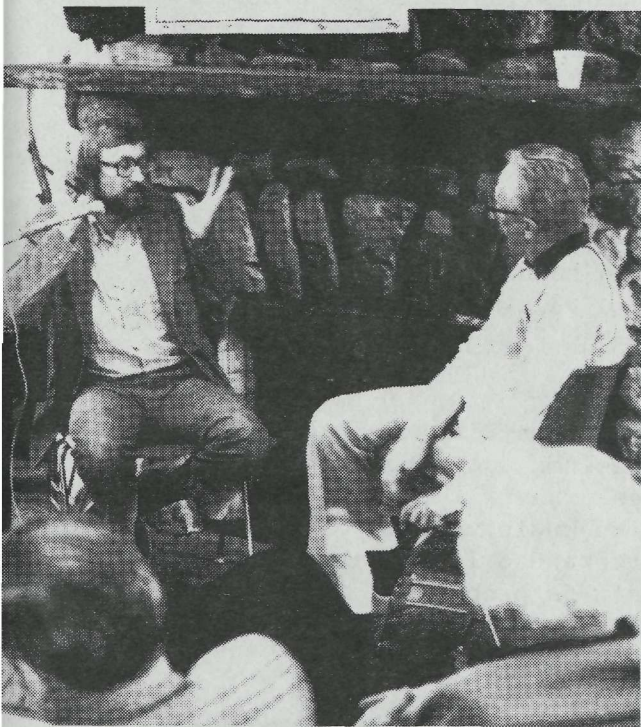
Leidsime, et mitte ainuüksi oma lõbuks (mis on ka tähtis!), ka mitte ainult eestluse edendamiseks - olgugi et selles nähti mü peamist eesmärki - vaid ka maailma ja üksikisiku rikastamiseks, mis on üldinimlik väärtus. Osavõtjad olid eranditult arvamisel, et mü jätkumine on nii neile enesetele kui kogu eestlaskonnale vajalik.

Aga *kellele* täpsemalt on mü-sid vaja? Milles seisab mü eripära teiste eesti ürituste hulgas? Mispoolt erineb mü näiteks spordi- või poliitilistest organisatsioonidest?

Leidsime, et mü ülesanne on *kogu* eesti kultuuriloomingu ja -elu vahendamine *kõigile* asjast huvitatud eesti päritoluga noortele, et nendes äratada entusiasmi eestluse vastu ja, kui võimalik, neist teha eestluse aktiivseid edasikandjaid.

Fotod
lk. 9

Ülevalt vasakult: Jaan Rakfeldt ja Vello Sermat vestlushoos. -
Olev Träss. - „Täiskogu koosolek“ nn. hiina paviljonis.
Urmas Wompa fotod.

Tegelikult on mü olnud ka tähtis kohtumis- ja sidepidamise paik aktiivsetele eestlastele kõigist vanusegruppidest, seda koguni üleilmselt. Kuna teistest kaugelasuvaid eestluse-huvilisi leidub ikka veel, võib selles näha üht mü funktsiooni, mis tulevikuski tähtsaks jääb.

Metsaülikoolide liikumine on meie ainus korrapäraselt ülikooli tasemel tegutsev rühmitus. Tema 15 eluaasta jooksul on kolme mandri mü-dest läbi käinud ligikaudu tuhat inimest. Osavõtjaid on tulnud peaaegu kõigist suu-rematest eesti keskustest ja väga mitmesugustest organisatsioonidest.

Mida pakkuda?

Kõigepealt eesti keelt. Siiani on kõik mü-d olnud eesti keele intensiivkursused. Keel on aga ainult üks põhilisi aspekte. Olulised on veel rahvusliku omapära igakülgne tutvustamine ning rahvusliku kuuluvustunde tekkimist ja süvendamist soodustavad ettekanded laias valikus. See töö hõlmab *kogu* eestluse elu ja probleeme, mitte ainult ühe osa (näit. Põhja-Ameerika eestlaste) omi.

Kuidas seda kõike mõjuvalt esitada?

Siiani on mü sihiks olnud avatud, sõbralik, perekondlik miljöö esimesest hetkest peale, nii et iga uustulnuk leiaks omale uue sõprusringi. Kuna see pole alati 100%-lilselt õnnestunud (Oneidas õnnestus see väga hästi!), sooviti sellele tulevikus rohkem tähelepanu pöörata.

Olulisi eeltingimusi kodustundmise jaoks leiti mitu: näiteks nimetati, et pakutav peab olema heal tasemel, informatiivne, äratuslik, tänapäevane, igakülgne (eesti kultuuri valgustamisel) ning arvestama ka seltskondlike vajadusi. Samas seoses mainiti veel „vanade olijate“ eeskuju, kohusetunde ja armastava suhtumise tähtsust mü õnnestumisel.

Oneida osavõtjad ise andsid tänavusele üritusele kõrge hinnangu, läksid koju suure rahuldustunde ja lootusega, et mü 82 hästi õnnestub.

(Walter Rand, Vello Salo, Vello Sermat)

(MÜ aja-
loost)

kuid alati midagi. Loodi ka MÜ nõuandev kogu, kuhu kuulusid teatavad MÜ lektorid. Nendelt küsiti soovitusi ja nõu kava kohta, kus seda vajati. Alul oli selle koguga väga tihe side, hiljem jäid kontaktid nõrgemaks.

Kuna soovijaid oli varsti rohkem kui Kotkajärve suutis vastu võtta, tuli arutusele küsimus, kuidas valida MÜ osavõtjaid. Jõuti seisukohale, et kui MÜ ei suuda vastu võtta igat noort eestlast, kes vähegi valmis tulema, peame eelistama neid, kellel on küllalt hea eesti keel. Nii on nad võimelised MÜ-st kasu saama ja neilt võib loota edaspidist panust eesti ühiskonnas. Selle otsusega püüti hoida endiselt kõrgel eesti keele taset ning toodi sisse teatud rahvusliku eliidi mõiste.

Eesti ühiskonna üldist seisukohta MÜ suhtes võiks iseloomustada kui rõõmu ja muret läbiseigi. Paljudel tekkis mulje, et MÜ on kitsas salaselts, mis sepitseb „kommunistlikke“ plaane. Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu, mis valiti 1969.a., isegi saatis MÜ-le kirja, milles esines süüdistus, et MÜ häbistavat Eesti Vabariiki ja hävitavat meie ühist võitlusrinnet kommunismi vastu. Natuke aega hiljem sai aga MÜ kultuuriauhinna Eesti Kultuurikogult Kanadas, kiituseks selle eest, et MÜ teeb head eesti rahvuslikku tööd, edukalt, huvitavalt ja värskest!

Negatiivsed arusaamad MÜ-st tulenesid suurel määral informatsioonipuudusest. Kahjuks on MÜ teinud vähe olukorra parandamiseks. Üht-teist on siiski tehtud: a. 1969 ilmus väike pildiraamat nimega *Näod*, mis tutvustas 1967. ja 1968. a. MÜ-sid. Siis tuli a. 1972 välja *Mana* erinumber, mille pearõhk oli Metsaülikoolis esitatud materjalil, mille kõrval esitati ka KLENK-i ja New Yorgis toimunud Kultuuripäevade oma. Aasta 1974 tõi Rootsisis ilmuva *Teataja* lisa-väljande, mis kirjeldas ja tutvustas MÜ tegevust. On juttu tehtud ka raamatust, mis tooks ära MÜ-s esitatud loenguid, aga see on jäänud tegemata. Järelikult on MÜ materjalide lõvi-osa jäänud avalikkusele tundmatuks. Pole imestada, et ei osata MÜ sisu ja tegevust õigesti hinnata.

Tagasi vaadates MÜ algaastaile on selge, et palju on vahepeal muutunud nii MÜ-s kui kogu eesti ühiskonnas. Nüüd on meil aeg astuda järgmise küsimuse juurde, nimelt: mis on Metsaülikooli ülesanded ja tulevikusuunad meie praeguses ja tulevases ühiskonnas.

Toome *Küü-ii* esimeses numbris pealkirja all
Mida ei saa eesti keelest inglise keelde täpselt tõlkida
ilmund artikli toimetuse ja autori lahkkel loal.

Leo
Karlov

Tihti küsitakse: „Kuidas seda tõlkida eesti keelde?”
Tihti tundub meile, nagu oleks eesti keel mõneti puudulik.
Ümberolev ingliskeelne elu pakub näiteid mõistete ja sõ-
nade ja lausungite kohta, mille tõlkimine eesti keelde
pole lihtne. Vahel pole eestikeelset vastet koguni olemas-
ki.

Harvemini küsitakse: „Kuidas seda tõlkida inglise keel-
de?” Harvemini seetõttu, et meil pole harilikult tarvi-
dust teha sellesuunalist tõlget. Aga kujutlegem austraal-
last, inglast või ameeriklast, kes äkki satub Eestisse,
eesti ühiskonna keskele, kohaneb eestikeelse eluga, aga
tahab osata kõike väljendada ka oma emakeeles. Võib kind-
lasti väita, et sel inimesel tekiks aja jooksul tunne,
nagu oleks just inglise keel puudulik.

Tegelikult ei seisa asi ühe ega teise keele puudulikkuses,
vaid keelte erinevuses üksteisest.

Eelöeldu illustreerimiseks tahan tuua paraja hulga näiteid.
Nimelt näiteid eesti keeles leiduvate mõistete ja sõnade
ja lausungite kohta, mis ei anna ennast kergesti või üldse-
gi mitte inglise keelde teisendada.

1) Et ma teenin leiba matemaatika õpetamisega, olgu esi-
mene näide sellest valdkonnast. Eesti keeles on olemas
sõnad *siht* ja *suund*. Sihti esitab sirgjoon, maastikul näi-
teks sirge maantee. Igal sihil on aga kaks suunda, teine-
teisele vastupidised, maanteel näiteks kaks liiklussuunda.
Inglise keeles ei ole sihi ja suuna tähistamiseks vasta-
valt eri sõnu, vaid mõlemat esitab sõna *direction*. Ning
sellest tekib matemaatika õpetamisel mõnigi kord segadust.

(Kes on ülikoolis matemaatikat õppinud, ehk tunneb mõistet
principal directions, eesti keeles *peasihid*. See tuleb
ette kvadrikute ja tensorite teoorias. Õpilane arvutab
„principal directions” ja saab igapähe jaoks kaks vastu-
pidise märgiga tulemust. Nüüd on vaja talle kohmakalt
selgitada, et „the two opposite directions represent one
and the same principal direction”. Sest „principal di-

rection" on ju siht, aga mitte suund. Kui meeldiv oleks seda eesti keeles õpetada! Eesti keeles räägitakse ka samasuunalistest, vastassuunalistest ja samasihilistest vektoritest. Need kolm mõistet on inglise keeles vastavalt *parallel*, *antiparallel* ja *parallel or antiparallel*. Ent vahel mõeldakse sõnaga *parallel* üldisemalt samasihilisust ja jälle võib tekkida arusaamatusi.)

2) Inglise tavakeeles puudub sõna säärase lihtsa mõiste jaoks nagu nohu. Vajaduse korral öeldakse *running nose*, aga see võib tulla ka sibulate nuusutamisest. Ning *cold* võib esineda ka ilma nohuta. Tõsi, võidakse ju öelda *head cold* või *nasal catarrh* ja kui keegi on arstiteaduse alal küllaldane erudiit, siis ta võib öelda *coryza*, kuid ikkagi meie *nohuga* ei ole midagi täiesti võrdset.

3) Inglise keeles puuduvad täpsed vasted säärasele lihtsatele sõnadele nagu *mürisema* (näit. *auto müriseb*), *harrastama* (näit. *ta harrastab suusatamist*), *viitsima* (öeldakse *I couldn't be bothered*, aga see ei ole täpne), isegi *oskama*. Kuidas tõlgiksite: „Ta oskab ujuda, kuid pole praegu haiguse tõttu võimeline“? Kas: „He knows how to swim ...“? Kuid „teadmine kuidas“ ei tähenda veel oskamist. Inimene võib raamatu järgi teada, milliseid ujumisliigutusi teha, aga kas paljas raamatutarkus päästaks teda põhjavajumisest? Täpne tõlge ei oleks ka: „He can ... but is not able.“

4) Olen tegutsenud raamatute toimetamise alal ning vajanud ingliskeelset sõna või sõnaühendit, mis tähendaks praakeksemplari. Trükikojas öeldi niisuguse eksemplari kohta lihtsalt *bad copy*. Sattusin tõsiasja ette: täpset vastet sõnale *praak* ei ole inglise keeles olemaski. Aga samuti ei ole vastet *eksemplarile*, sest *copy* tähendab ju õigupoolest koopiat. Kui tahate lasta masinakirjutajal midagi ümber lüüa kolmes eksemplaris, peate ütleva: „Original and two copies.“

5) Ent kuidas tõlkida inglise keelde sõna *katki*? Te arvasite õigesti: täpset tõlget pole olemaski. Sest et *broken* on ju *murtud*. Midagi võib *katki* minna ka teisiti kui murdumise teel.

Paar sõna kunstnike leksikonist

Endel
Kõks

Kahe viimase aasta jooksul on ilmunud neli kunstialast raamatut: Eduard Rüga monograafia (Kirjastus Maarjamaa); *Eesti graafikuid* (Kirjastus Välis-Eesti & EMP); *Eesti kunst eksiilis 1980* (ESTO '80 kunstitoimkond) ja äsjane *Välis-Eesti kunstnikke*.* Näib nagu ollakse ületamas senikehtinud eesti kultuuri ja kultuurielu literariseerimist. Tuletan siin meelde, et keeleuudendaja Johannes Aavik juba a. 1931 hoiatas eestlasi „ühekülgse, otse haiglase ilukirjanduse edendamise ja toetamise eest, kuna kaugelt kasulikum ja tarvilisem õpetlik-teaduslik kirjandus vaeslapse ossa jäetakse.” (*Olion* nr. 11, 1931 Tartu). Sellest süümekast hoiatusest on nüüd täpselt viiskümmend aastat möödas – kuid inimeste meelte ja mõtlemise inerttsuse muutmiseks on tarvis sajandeid.

Äsjailmunud Leksikon on üks selline õpetlik-teaduslik teos, mille järele Kogu-Eesti kultuuris on olnud suur vajadus, ning hea seegi, et toimetajate-team: Olga Berendsen, Mall Puhm ja Vello Salo on katnud tühemiku V Välis-Eesti kultuurielu osas. Oieti on see esimene põhiline teos, milles on taotletud väliseesti kunstielu asjalikku dokumenteerimist ja on loobunud sellest laiasõnalisest „filosoofiast”, mida meie (ja ka teiste rahvaste) kunstiskribendid enam kui tihti harrastavad. Allakirjutanul on teada kõik need raskused, mida tuleb ületada taolist teost koostades, alates isikute temperamendist, nende töötempo ja taiplikkusest. Ega kunstnikud pole selles mõttes paremad kui teised inimesed!

Selle – ja võibolla ka kiirustamise tõttu – on tekstides faktilisi vigu, näit. Brüsselis pole a. 1946 küll mingit UNRRA näitust toimunud (A. Rammo), see peab olema Den Haag 1949. Örebro näitus toimus 1951 ja mitte 1950 (K. Luts). Peet Areni Saksamaa näitused on jäänud registreerimata, ja Nordiska Familjebok'ist (lk. 93) ei leia parima tahtmise juures mingit märgat eesti kunsti kohta.

**Välis-Eesti kunstnikke*. Väike biograafiline leksikon. Toim. Olga Berendsen (peatoimetaja), Mall Puhm, Vello Salo. Maarjamaa, Rooma-Toronto 1980:238 + 16 lk. reprodüksioone. Br. US\$ 9.- (C\$ 10.-), kt. 11.- (12.-).

Nii näib olevat kindel, et esitet andmeid tuleb veelkord kontrollida järgmises, täiendat väljaandes. Allakirjutanu ühineb ka arvustaja ASK (*Vaba Eesti Sõna* 22. I 1981*) arvamise, et süsteemi tingmärgid ja lühendid pidanuks olema raamatu alguses ja mitte lõpus. Aga sama oluline probleem on ka praeguse leksikoni laiendamine *kogu* väliseesti kunstielule tema esimesist ilminguist peale.

Põhitöö on tehtud – täiendamine ja laiendamine on juba tunduvalt hõlpsam. Selle leksikoni üheks oluliseks toimeks saab olema kogu väliseesti kunstielu parem tundmine ja sellesse asjalikum suhtumine. Tänu tehtud töö tegijaile.

(Täpselt tõlkida?)

6) Mu töötoas polnud telefon päris korras: torust kostis alatasa krabinat, mis häiris kõnelemisel. Aga kuidas sellest teatada vastavasse teeninduspunkti? Sõnaraamatust leidsin *krabina* jaoks vasted *rustle* ja *crackle*, millest kumbki ei tundunud sobivana. Esimene väljendab pigemini sahinat ja teine praginat, nagu sahisivad puulehed ja pragiseb tuli. Vajasin aga krabinat tähendavat sõna, sest just täpselt niisugune oli telefonitorust kostev müra. Kuid otsitu jäigi leidmata.

Selle loo puhul pangem tähele alljärgnevaid eestikeelseid tähenduselt lähedasi sõnu:

<i>krabisema</i>	<i>krõbisema</i>
<i>kragisema</i>	<i>krigisema</i>
<i>kidisema</i>	(liigese kohta)
<i>nagisema</i>	<i>naksuma</i>
<i>pragisema</i>	<i>praksuma</i>

Ning ka järgmist sõnade rühma:

<i>kihisema</i>	<i>kahisema</i>	
<i>kõhisema</i>	<i>kohisema</i>	e. <i>kohama</i>
<i>vihisema</i>	<i>vuhisema</i>	
<i>sahisema</i>	<i>pahisema</i>	
<i>mihisema</i>	e. <i>mihama</i>	

Kui paljudele nende eri tähendusvarjunditega sõnadele leidub ingliskeelseid vasteid?

PÕLDAAS, Jaan Aare

1 Niagara St., Toronto, Ont. M5V 1C2 Canada

Maal.

* 2. III 1948 Kristianstad (Rootsi); 1950 Kanada.

1967-70 School of Architecture, UoT.

Artists Cooperative Toronto (1976-79);
Mercer Union, Toronto (asutajaliige).

I Toronto	1974
	1977, 78 A.C.T. Gallery
	1978 St. Lawrence Centre
	1979 York Univ., Glendon G.
Montréal	1979 G. Optica
Halifax	1980 Nova Scotia College of Art and Design
Ü Toronto	1975-77 Art Gallery of Ontario
	1976 Artists Cooperative
	1976, 78 Harbourfront G.
	1978 Eaton Centre
	1978 Hart House, Baltic Roots
	1979 Mercer Union
Richview	1977 Public Library
Chicago	1977 N.A.M.E. Gallery
	1977 Canadian Consulate
Whitby	1978 Station Gallery
Etobicoke	1978 Civic Centre
Scarboro	1978 Town Centre
Philadelphia	1978 Nexus Gallery
Hamburg	1979 Künstlerhaus
Los Angeles	1979 Inst. of Contemporary Art

K Art Gallery of Ontario.

T 1975, 77 Ontario Arts Council Grant
1977 Canada Council Arts Grant
1978 Baltic Roots, Honourable MentionOntInd; Art in America dets. 1976; Artscanada märts-
aprill 1977; Art Magazine dets. 1976, jaan. 1977;
The Montreal Star 18.IV 79 (Yves Garicher); kat.
Baltic Roots; Files.

Mis on Teil praegu teoksil ja kuidas näete oma kunsti arenemist ise?

Tuleval suvel kavatsen teha midagi õige erinevat sellest, mida olen loonud senini. Viimased viis aastat olen maalinud n.ö. üksikmaale, kuna enne seda tegelesin „installatsiooni-tüüpi“ teostega, mille väljapanemiseks oli vaja kogu galeriid (näiteks hulk ühevärvilisi maale, mis kuuluvad kokku). Nüüd on mul hoopis uued plaanid. Mu enda arvates on kontinuiteet olemas, olgugi et ehk mitte „lineaarne“ areng, eriti väljastpoolt vaataja silmis.

Kuidas suhtute nn. rahvusliku kunsti mõistesse?

Ma tean, et on olemas seda sorti kunstnikke ja kunsti, kuid mina ei mõtle nende moodi. Ma arvan, et minu töö peaks olema niisama palju kaalu kuskil Saksamaal kui Los Angelesis või mujal siin mandril. Mu eesti päritolu annab mulle tunde, kes ma olen, kuid ma ei usu, et selles, *kuidas ma töotan*, oleks midagi eriti eestilist. Võibolla siiski nii palju, et ma leian Põhja-Euroopa kunsti ja selle ajaloo õige huvitava olevat.

Kas peate kunsti absoluutselt universaalseks?

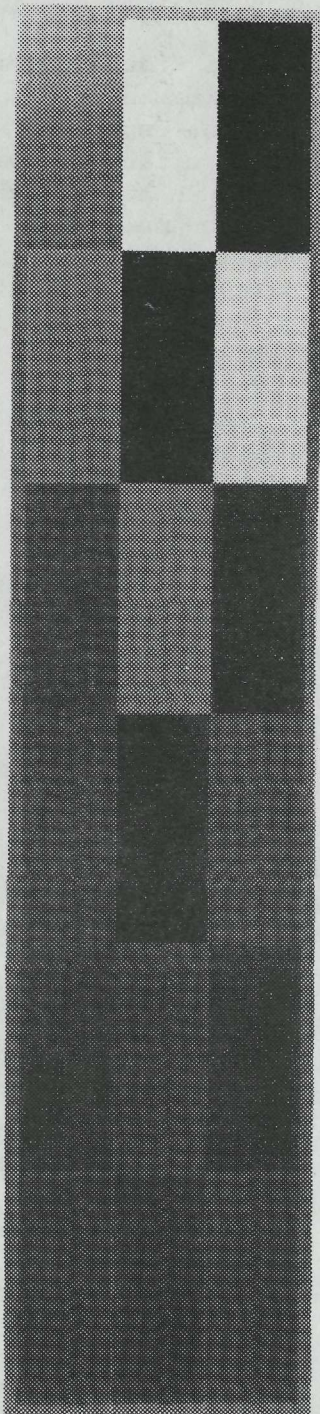
Ei, seda ma ka ei arva; kunsti tuleb näha tema *kultuurilises* kontekstis. Kes ei teaks midagi elust Torontos, ei saaks võibolla aru minu teostest. Kuid *rahvuslikud* piirid kaotavad tähtsust iga aastaga. Arvan, et kunst läheb aina rahvusvahelisemaks, sest kommunikatsiooni-võrk muutub ikka tihedamaks. Praegu teame näiteks Jaapani kultuurist palju rohkem kui teati aastat 40 tagasi.

Kas Teil on olnud tegemist eesti kunstnike organisatsioonidega Torontos?

Mul oli üks näitus Eesti Kunstide Keskuse korraldusel St. Lawrence Centre'is paar aastat tagasi; selle viis

Pöördel:

Jaani Põldaas: Blue, white, black entropy. Enamel on hard-board, 1980. 64 3/4 x 14". Repro: Peter MacCallum. — Jaani Põldaas maalimas. Rick Porter'i foto.

läbi pr. Stella Kerson. Ja kunstiajaloolane Eda Sepp on mu hea tuttav, kellega olen tihti kokku saanud ja kelle käest olen ka kuulnud, mis sünnib kunsti alal Eestis ja väliseestlaste seas. Eestis ma ei ole käinud, aga huvitav oleks sealse kunstieluga tutvuda küll. Nii et eesti kunstiga mul teatav kontakt on, aga seda pole just palju.

Selle eest olete ju ühe Toronto organisatsiooni asutajaid!

Jah, see on *Mercer Union*, mille asutasime läinud aastal. Enne olin ühe teise organisatsiooni liige, *Artists Cooperative Toronto* (Toronto Kunstnike Kooperatiiv), aga paar aastat tagasi hakkas meil tekkima lahk-
arvamisi ja üks uus grupp, peamiselt endised ACT liikmed nagu mina, asutas uue galerii selle mõttega, et panna välja ka teisi kunstnikke – kogu Kanadast, USA-st, Euroopast ..., selle asemel et piirata galerii tarvitamist ainult oma liikmetega, nagu ACT seda tegi.

Nii et põhjus polnud puhtpraktilist laadi, vaid „ideoloogiline“?

Jah, kunstilise silmaringi laiendamine. Ja ongi läinud nii, et *Mercer Union*'i 14 liikmest (asutamisel oli meid 12) on siiani ainult 8 oma galeriis esinenud. Aga muid näitusi on olnud.

Ja kuidas olete nende eduga rahul?

Hästi. Kes *Globe and Mail*'i loeb, see näeb, et meist on tihti kirjutatud. Meil on olnud näitusi, millega jäin hästi rahule. *Mercer Union* peaks küll selles mõttes edasi arenema, et saaksime lahti õige levinud ettekujutusest, nagu oleksime mingi riigi rahadega töötav asutus, nagu mingi puu, mille alla saab varju pugeda. Selle n.ö. ärilise küljega ei ole ma rahul. Ja, nagu öeldud, loodan ise ka rohkem teha ja näitusega esineda.

25. mail 1981

Küsitles ja tõlkis V. Salo

Olaf Kuuli. *Revolutsioon Eestis 1940*. Tallinn: Eesti Raamat, 1980. 225 lk., 145 pilti. Rbl. 1,60.

Vähe on sangaritöid, mis suudaksid üle pakkuda 133-liikmelise Eestimaa Kommunistliku Partei (EKP) saavutuse ses klassikalise eepose taasjutustuses. Paljakäsi nagu Herakles kägistades Nemea lõvi haaras EKP üheainsa päeva veretute meeleavaldustega võimu kümnet tuhandet sõdurit kamandavalt valitsuselt. Kreeka sangarite kombel nautis ka EKP mõnede kõrgemate jõudude soosingut. Nagu saja tuhande üle terve Eesti laotunud vene sõduri oma. Taolised lavasätted on Kuuli teoses hoolikalt paigutatud kulisside taha. Miks rikkuda toredat muinasjuttu tüütava tehnilisusega?

Legendi põhijooned on haritud publikule tuntud ega vaja kordamist. Huvi pakuvad seigad, mida raamat lisab eelnevaile tihti üldsõnalisile variandele. Nii saab selgitust poliitvangide arv erinevail ajajärgel. Eesti Vabariigis paistis neid a. 1937 olevat kuni 250. „Soov vabastada vangis istuvad vapsid“ ergutas Kuuli arvates (lk. 36) valitsust amnesteerima a. 1938 „ligi paarsada poliitvangi“, kelledest enamused (104 vangi) olid kommunistid või nende poolehoidjad. Üsna narr kulude-kasude suhe, kui ajendiks oli vapside vabastamine! Otse enne kommunistide võimuhaaret juunis 1940 oli vangis vaid veel 43 väidetavalt poliitilist vangi: 30 vabastati võimuhaarde ajal Tallinnas ja 13 mujal Eestis, ent huvitaval kombel kuulus ainult kolm neist EKP-sse (lk. 80 ja 47). Needki olid nii väikesed vennad, et kaks neist (Kristjan Seaver ja Alfred Sein) ei esine ENE registris ega ka vaadeldava teose edaspidiseil leheküljil. Raamat loeb poliitvangide hulka ka ostetavad hinged nagu Nikolai Trankman(n) (lk. 107), kes müüs venelastele Narva kindlustuste plaanid.

Poliitvangide arv Eestis ei langenud päevakski nullile, sest juba 21. juunil asusid kommunistid vangistama seniseid politsei-ametnikke (lk. 80). Autor väidab, et „esimesel kuul ei toimunud kodanlike tegelaste ulatuslikumaid arreteerimisi“ (lk. 119), aga ta

dokumentatsioon jääb lünklikuks: ainult 27 isikut olevat karistatud rahatrahvi (kuni 3000 krooni), aresti („kuni 90 päeva“) või elukohast väljasaatmisega, 28. juunist kuni 20. juulini. „Väljasaatmine“ näib katvat ainult Eesti piires pagendatud, jättes lahtiseks Venemaale toimetatute arvu. Kuuli lause jätab hoolikalt jutust välja esimese nädala pärast 21. juuni võimuhaaret — aja, mil ulatuslikum arestilaine võis toimuda. Ei ütle ta ka, mida juhtus hiljem „kuni 90 päeva“ arreteerituile ja pärast 20 juulit vallandatud ametnikele ja paljudele muile kodanikele. Kindral Laidoneri vallandamine näiteks on mainitud (lk. 120 ja 198), ent tema küüditamine Venemaale pole. Kuni täielikumad andmed (ja terminite definitsioonid) avaldatakse, annavad Kuuli hoolikalt lünklikud andmed paratamatult pildi, et täielikud arvud on uue režiimi seisukohast ebanugavad: repressiivsuse poolest muutus kommunistlik kord kiiresti kaugelt „fašistlikumaks“ kui seda oli eelnev Pätsi pool-demokraatlik valitsus.

Fašismist rääkides — raamatu ülevaatlik sündmuste kroonika 1939-40 mainib Saksamaad 9 korral, ja 8 juhul neist leidub lauses omadussõna „fašistlik“ või „hitlerlik“ (lk. 195-197). Ainsaks erandiks on 23. augusti sissekanne: „NSV Liidu ja Saksamaa vahel sõlmiti mittekallaletungi leping.“ Eesti mittekallaletungileping aga sõlmiti „fašistliku Saksamaaga“. Täiesti õige: kui ainult üks pooltest on fašistlik, on mõtet seda rõhutada, muidu aga mitte.

Autori poolt selgitamata põhjusil ei olnud EKP-l 1938 a. alul üldsegi juhtivat keskust ja ühendus Kominterniga oli katkenud (lk. 37). Mõned a. 1938 amnesteeritud vangid asutasid „Illegaalse Büroo.“ Selle sekretäri Hendrik Allikut iseloomustab teos „halastamatult sallimatuna“ ja „kompromissitu vihaga“ (lk. 37). Sügisel 1939 tõusis EKP aktiivsus (lk. 39), ilma et teos sidet näeks N.Liidu sõjaväebaaside rajamisega Eestis. Nonde „piiratud väekontingentide“ (lk. 32) arvu ei täpsustata. Udune väljend on just sama, millist N.Liidu ajakirjandus praegu tarvitab Afganistani puhul.

Aprillis 1940 muutusid EKP liikmed isegi nii ebatüüpiliselt tegevaks, et jagasid välja tervelt tuhat eksemplari põrandaalust *Kommunisti*, mis sisaldas ühe üleskutse ja kaks artiklit (lk. 39 ja 43-45). Raamatust jääb ebaselgeks, miks end rohkem ei liigutatud, kuna repressioon oli piiratud: EKP liige Voldemar Jaanus ja neli muud äärmus-vasaklast valiti isegi Riigivolikokku, ja režiim lubas neil oma kohtadele asuda (lk. 35 ja 41). Aprillis ja mais karistati 29 isikut subversiivse tegevuse pärast rahatrahvi, aresti või elukohast väljasaatmisega (lk. 67), ent raamat ei anna eraldi arve leebema ja rangema karistumäära kohta. Ei ole ka seletatud, miks *Kommunisti* enam Eestis ei trükitud peale a. 1931 ja miks a. 1938 isegi trükkimine Skandinaavias lakkas (lk. 43).

EKP liikmete arv juunis 1940 on paljudes N.Liidu allikates antud kui „umbes 150“, ent viimasel ajal on käibeile ilmunud veelgi madalam määr 133. Kuuli raamatu suureks teeneks on selle arvu päritolu ja tähenduse selgitamine (lk. 47-51). Paistab, et peale 1938. a. amnestiat oli EKP-l kõigest 105 liiget. Hiljem naasis kuus liiget välismaalt ja 22 värvati Eestis. Lisaks neile 133-le liikmele (ainult kolm neist vangis) oli EKP raamatu väitel enda ümber koondanud „sajad“ (lk. 50) muud aktivistid. Jajah: sajad, mitte tuhanded. EKP oli nii vähearvuline, et kohalikke parteikomiteesid oli vaid neli, kõik loodud alles a. 1938-39 (lk. 46). Rohkem neid 1940. a. juuniks juurde ei tulnudki. Sisetülid loitsid kõrgele endiste vangide ja Karl Säre vahel, kes a. 1938 naasis Skandinaaviast Kominterni juhustega (lk. 42-46). Taoline oli tolle partei suurus, üksmeel ja energia-tase, milline juunis 1940 teostanuvat revolutsiooni.

Esimene samm toimus 15. juunil, kui kommunistid ajasid mõõdukad juhid välja Tallinna Ühise Haigekassa juhatuselt (lk. 67) just samal päeval, mil „täiendavad Nõukogude väekoondised“ saabusid Leedu territooriumile (lk. 69) raamatus täpsustamata arvul. N.Liidu ultimaatumid Lätile ja Eestile esitati 16. juunil.

„17. juuni varahommikul saabusid Eestisse täiendavad Punaarmee väekoondised" (lk. 70) ja kohe *pärast* seda sündmust asus EKP vapralt korraldama koosolekuid. 19. juunil saabus N.Liidu poliitbüroo liige Ždanov Tallinna, „et kontrollida NSV Liidu ja Eesti valitsuse vahelise kokkuleppe täitmise käiku" — aga see on raamatus vaid hilisemaks juhuslikuks allmärkmeks (lk. 79). Alles palju hiljem mõõnatakse tekstis, et „muidugi aitas esimese sotsialismiriigi väeosade viibimine Eesti territooriumil oluliselt kaasa" (lk. 87) EKP võimuhaardele, tehes võimatuks Eesti valitsuse vastusammud. Et mõnel pool „esinesid miitingutel ka Nõukogude armee esindajad," on omaks võetud (lk. 88), aga teos ei maini ega aruta pealtnägijate (ja fotode) kinnitust, et mõned võõra armee esindajad tulid miitingule soomusautodes.

Pööripäevlikuks nimetatud miiting Tallinnas 21. juunil hõlmas Kuuli hinnangul 30 000 kuni 40 000 inimest (lk. 78), aga ta foto osaliselt tühjast platsist (foto 7, lk. 96 järel) ei anna kuidagi lugeda rohkem kui 7000, ja pigemini märksa vähem. Oluline see pole. Mäletan ühte taolist miitingut Tartus. Mu isa marssis rongkäigus, ebatavaliselt süngena. Sama nägu olid teised marssijad. Samuti pealtvaatajad. Punaarmee üksused osalesid rongkäigus. Ainsad meeleheitlikud plaksutused kuuldusid, kui eesti sõjaväe-üksus mööda marssis, pead norus. Kui kord „täiendavad Punaarmee väekoondised" juba Eestis olid, võis 133-liikmeline EKP keda tahes panna marssima, või muidu...

„Rahvavalitsuse" moodustamisest 21. juunil kl. 22.15 on autoril öelda vaid üks lause (lk. 81. korratud lk. 86). Hüpiknukuna kargab see välja, täielikult kujunenuna nagu Ateena Zeusi peast. Pingelised telgitagused koosolekud, mis algasid Ždanovi saabumisel kaks päeva varem ja on üksikasjaliselt kirjeldatud mitmes mitte-kommunistlikus allikas, on ilmselt liiga tundelikuks punktiks, et lubada osalistki kirjeldust Kuuli poolt. Kuidas koostas rahvas rahvavalitsuse, ja kummal pool Peipsit see rahvas asus?

Uuest 11-liikmelisest valitsusest peab autor kahte (Tõnis Rotberg ja Boris Sepp) võõraks „tööraha“ huvidele, ja kolmas (Maksim Unt) pandi kohtu alla mais 1940 „kodusõjaaegsete kuritegude eest“ (lk. 89). Raamat ei maini minister Juhan Narma-Nichtigi saatust (küüditatud a. 1941) ega peaminister Johannes Varesse oma (kellel NKVD aitas a. 1946 enesetappu teha).

Uued võimukandjad tahtsid tingimata hoida ära „relvade sattumise juhuslike elementide kätte“ (lk. 89). Raamat jätab ebaselgeks kriteeriumid, mis eraldavad „laiada masside“ ülestõusu „juhuslike elementide“ „stiihilisest relvastumisest“. Ajal, mil relvi oli veel laialt eesti politsei ja sõjaväe käes, miks muretseda tsiviil-isikute relvastumise üle, kui tuntakse end nautivat rahva laia poolehoidu? Isegi juunis moodustet „tööliskaitse“ desarmeeriti peatselt (lk. 109) ja uus „Rahva Omakaitse“ organiseeriti teisel alusel.

Pärast 21. juunit „Nõukogude armee väeosade viibimine Eestis kaitstes uut võimu nii välismaise interventsiooni kui ka sisemise kontrrevolutsiooni katsete eest“ (lk. 91). Võõrad kaitsevad uusi haldureid kõigi, ka eestlaste, vastu. Nende väeosade suurust Kuuli ei maini kusagil.

14.-15. juulil viidi läbi valimised. Valimisseaduste mitmete meelevaldsete muutmiste hulgas langetati kandidaatide esitamiskirjal nõutavate allkirjade arv 150-lt 50-le (lk. 134) just nagu käinuks 150 allkirja taotlemine kommunistliku valimisbloki kandidaatidele ülejõu. Väljaspool seda blokki esitati 78 kandidaati 66-s ringkonnas, milliseid kokku oli 80 (lk. 137). Uued haldurid tühistasid neist 57 kandidatuuri, parkümmend sunniti loobuma ilma formaalse tühistamiseta, ja üks (Jüri-Rajur Liivak) jäi püsima (lk. 138) ning kuulutati kaotanuks. Kuuli järeldab oma kokkuvõttes väga õigesti, et võimuhaare ei toimunud parlamentaarsel teel (lk. 185-186). Täiendavad Punaarmee väekoondised saabusid ju ammu enne neid ühe-kandidaadi-valimisi.

Raamatu viimased peatükid kirjeldavad Eesti N.Liitu liidendamise rituaali väliseid vorme ning EKP ümberkujundamist. Nõukogude võimu loosung ei olnud osa kommunistliku valimisbloki platvormist (lk. 135), ent kaks päeva pärast valimisi leiti, et on olemas üldrahvalik soov saada liidendatud N.Liitu (lk. 140). Uues Riigivolikogus oli kuus liiget, kes olid kuulunud ka eelnevasse koosseisu (lk. 142). Täielikul või osalisel määral oli parempoolsete poolt domineeritud Riigivolikogu sallinud nende vasakpoolsete osavõttu ja panust. Uues koosseisus polnud ainustki parempoolset, keskerakondlast ega sotsiaaldemokraati, sest neil ei lubatud valimistel võistelda. Demokraatia ja autoritaarsuse vahel hõljuv rahvuslik režiim oli asendat võõrsilt pealesurutud halduritega, kellede sallimatuse määr oli fašistlik.

Kokkuvõttes sisaldab vaadeldav teos mitmeidki huvitavaid detaile. Üldmuljet nõrgestab tugevasti seik, et autoril on teatavaid raskusi sisemise revolutsiooni eristamisel välis-hõivangust.

Rein Taagepera

Fotod
lk. 28

Ülevalt vasakult: Viiulisolist Eero Lagerström (saadab Erik Veski). — Stseen Ed. Vilde näidendist Tabamata ime (Liilia Corradi, Jaan Kuuse). — Stseen B. Kangro näidendist Üle jõe. (J. Kuuse, L. Corradi, Aime Andra). — Monoloog H. Raudsepa näidendist Roosad prillid (Ralf Sams). Vello Salo fotod.

*Tiiu
Salasoo*

Ei ole kerge anda välja ajakirja. Esimese *Küü-i* numbriga väljaandjaid tuleb õnnitleda nende julguse, raske töö ja meelegindluse puhul. Jääb vaid loota, et nende püsivus ei löö vankuma.

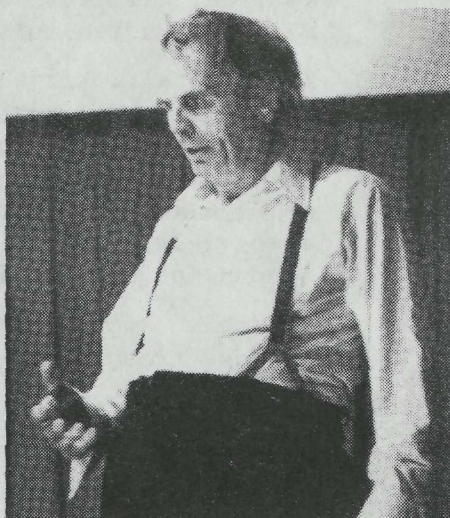
Iga uus väljaanne vajab hindamist, reaktsiooni ja kommentaare, mis kõik kindlasti tulevad. Kuigi ajakirja lugemine stimuleeris mitmeid mõtteid, piirdun ainult nende küsimustega, mida pean tähtsaimaks. Need käivad ajakirja joone ja sihi ning nende implikatsioonide kohta.

Ajakiri olevat nendele paljudele isikutele, kel olevat huvi oma eesti päritolu vastu ja kelle uudishimu ei leidvat praegu küllaldast rahuldamist. See väide omaette kostab mõnivõrd etteheitena ühiskonnale, mis tegelikult on katsunud levitada eesti kultuuri ja selle kohta informatsiooni eesti ajalehtede, kirjanduse (kergelt kättesaadav: ostes, raamatukogudest laenutades ja Eesti Arhiivis vaadates), kontsertide, teatri, koolide, keelekursuste, Metsaülikooli jne. kaudu. Näib, et uudishimulikele on saadaval palju materjali.

Kuid juhtkiri kirjeldab eesti keele ladusa oskamise vähenemist ajakirja väljaandmise lisapõhjusena ning suurema osa sisu inglise keeles esitamise põhjusena, ja nii omakorda selgitab, miks ülalnimetatud eesti tagapõhja kohta käiv uudishimu mitte küllaldast rahuldamist ei leidvat. Et sellest puudusest üle saada, väljendan end siin sihilikult ka inglise keeles.

Ja see on kogu asja tuum. Pole mitte ainult kurb, vaid on otse traagiline, et suurem osa kas ühest või mõlemast eesti vanemast sündinud isikutest teavad väga vähe rikkalikust informatsioonist, mis on saadaval eesti kultuuri kohta. Neid võiks nimetada eesti kultuuriküsimustes peaaegu kirjaoskamatuks, eriti kui kohapeal pakutavad näited mandumas on.

Kuidas on selline kahetsusväärne olukord tekkinud? Kuigi Eestis oli isegi enne iseseisvumist kõrge proportsioon kirjaoskajaid, ei oska suurem osa esimesest väljaspool Eestit sündinud generatsioonist korralikult oma esiisade keelt rääkidagi, kõnelemata lugemisest ja kirjutamisest, vaata-

mata koolidele, raamatutele, noorteorganisatsioonidele jne. Kõige saadavaloleva abiga ei peaks sorava keeleoskuse omandamine võimatu olema ega olegi, nagu vähemus on näidanud.

Miks peaks keegi tahtma osata eesti keelt? Muuhulgas, et rahuldada uudishimu oma tagapõhja kohta. Uudishimu, kui see tõesti olemas on, on väga tugev motiiv. Aga ajakiri soovib „inspireerida suuremat teadlikkust ja mõtteid eesti tagapõhjust“ andes „parimat eesti kultuurist Austraalia vaatekohast, ja teeb seda inglise keeles – miks võiks kellegi olla vaja osata eesti keelt?

Juhtkirjas avaldatud seisukohad võiksid julgustada sellist mõttekäiku, mis tunduks mulle väga vastumeelsena ja lühinägelikuna. Nii ma loodan, et järgmiste numbrite juhtkirjades toetatakse selgelt ja mõistetavalt eesti keele õppimist.

Üksikud ingliskeelsed artiklid eesti küsimuste kohta võivad uudishimu äratada, kuid uudishimu rahuldamiseks on vaja sügavamat sissekastmist. Keel on väljendav ja hädavaljalik osa kultuurist (sotsioloogilises mõttes). Ilma seda keelt oskamata, milles teatud kultuur väljendub, ei ole kunagi võimalik täielikult hinnata selle kultuuri peensusi ja nüansse. Täpsemaks keele tähtsuse analüüsiks soovitaksin lugeda Weber'i töid.

Keeleoskuse arenemine oleneb tahtest. Alul vanemate tahtest õpetada, järjekindel olla ja oma laste sõnatagavara teadlikult laiendada. Siis noorte enam ja enam iseseisvumisel nende eneste tahtest jälle järjekindel olla, end arendada kakskeelseks ja -kultuurseks. Kõike seda toetab ühiskonna tahe ja julgustus samade sihtide poole. Kui vanemad tahavad, võib noor oma iseteadvuse tekkimise ajal jätkata eesti kultuuri uurimist või võib kõige hea tahte kiuste ka siis ära pöörduda. Kui aga vanemad ei pane palju rõhku oma laste eesti keele oskuse arendamisele, ei ole peaaegu üldse lootust noorte vaakumist väljumiseks. See on aga siiski võimalik. Adelaide'is õpib pooltosinat 20-26-aastast eesti keelt ja Sydneys käib 15 gümnaasiumi- või vanemat õpilast laupäevases keeltekoolis eesti keele tunnis ning algajatele on eesti keele õhtukursus. Võimalused on olemas, kui tahe on.

Uudishimu oma tagapõhja suhtes kõlaks siiramana, kui seda toetaks suurenev arv eesti keelt õppima hakkavaid või oma eestialaseid teadmisi arendavaid isikuid. Ajakiri võiks tõelist juhivaimu demonstreerida, veendes noortejuhte nende endi vajadusest oma eesti keele oskust parandada, et nad oleksid paremini võimelised oma hoolealuste laste hädavajalikke keelevajadusi rahuldama.

Mulle teeb ka muret eesti kultuuri loomuliku arenemise võimalik katkemine. Sama ebasoovitav kui juhtkirjas õigustatult mainitud Austraalias esinev tendents ignoreerida tänapäevaseid voole eesti kultuuris, on ka eelneva kultuuri ignoreerimine, sest ilma möödunu tundmiseta ei saa palju mõista praegust kultuuri. Tänapäeva kultuur ei ole tekkinud vaakumist. Mick (Mihkel?) Tartu oma ülihuvitavas artiklis „Arranging Folk Music“ näib olevat aru saanud sellest ideest, kuna Eva Eichenbaum ei näi.

Kust aga peaks võetama need kultuurilised teadmised, mis võimaldaksid praeguse materjali valikut, vaatlust ja hindamist ja lõpuks ka millegi uue loomist, kui enam ei ole võimeline originaalseid allikaid kasutama? Ainult pooled toimetajatest ja kolleegiumist on käinud Metsaülikooli kursustel kas siin, Kanadas või Rootsis, mis on eriti kavandatud eesti kultuuriliste ja keeleliste teadmiste andmiseks. Ma ei soovi vihjata, et need on ainukesed informatsiooniallikad, kuid peale lugemise, mida suurt ei harrastata, ma ei tea teistest süstemaatilistest katsetest väljaspool Eestit anda võimalusi eesti kultuuri kohta õppida ja seda arutleda kõrgemal kui elementaarsel tasemel. Metsaülikoolis käijate väike arv on järjekordseks katseks oma tagapõhja vastu esineva huvi siiruses.

Loodame, et see ajakiri mitte ainult ei ärata isu, vaid viib ka selle isu rahuldamisvõimaluste suuremale kasutamisele nii ajakirja väljaandjaid kui ka lugejaid, et arendada enda igasuguseid eestialaseid teadmisi — nii minevikust kui ka olevikust — nii et me võiksime informeeritult koos töötada parema tuleviku heaks!

(Täpselt
tõlkida?)

7) Füüsika elementaarkursusel õpitakse algelistest masinatest. Üks neist on eesti keeles pöör, inglise keeles aga öeldakse kohmakalt *wheel and axle*. Eestikeelsele talile (teine algeline masin, liitplokk) vastab kohmakas *blocks and tackle*. Lihtsale vibule vastab *bow and arrows*. Vibuteatavasti koosneb painduvast loogast ja nõõrist. Ent kuidas tõlkida inglise keelde *vibu look*?

8) Tänapäeva eesti keeles käibib rida sõnu, millega tähistatakse last tema eri arengustaadiumides. Vahetult pärast sündi ollakse imik. *Imik* tähendab rinnalast. Imikule järgnevas elustaadiumis ollakse maimik (eluaastais 1-3), siis koolieelik (4-6), järgnevalt kainik (7-11; koolilapse varasem aste), edasi mürsik (12-15; puberteediiga) ja seejärel nooruk (16-19). Erikategoorias on kõurik, raskeltkasvatatav laps. Ei ole arvata, et inglise keeles leiduks kõigi nende sõnade vasteid.

9) Liidetega *-ne*, *-line* ja *-lik* saab eesti keeles tuletda teistest sõnadest tohtu hulga omadussõnu, millest mitmetel ei ole täpselt või üldsegi mingit ingliskeelset vastet. Kui pillatakse laudlinale kohvi, siis on laudlina seejärel kohvine. Ühe maimiku käed on õunased ja teise suu on moosine. Olge head, tõlkige inglise keelde!

Mõned teised raskust valmistavad omadussõnad: *siinne*, *sealne*, *üleeilne*, *ülehomme*, *seekordne*, *omaaegne*, *õhtueelne*, *elukohajärgne* (tuletatud ühendist *elukoha järgi*, s.t. elukohaga vastavuses), *liiduline*, *inimesekõrgune*, *jooksuline* (näit. liikumisviisi kohta), *riiklik*, *osariiklik*, *külmakartlik*, *veremürgituslik*, *niiskusenõudlik*, *vennasrahvalik*, *kalamajanduslik*. Tihti saab niisugustest sõnadest veel omakorda tuletda määrsõnu ja abstraktseid nimisõnu, näit. *vennasrahvalikkult* ja *vennasrahvalikkus*.

10) Lõpuks jäägu lugejale üks väike, kolmest lihtsast lausest koosnev tõlkeülesanne (püütagu tõlkida täpselt):
„Meil võõrsil ilmub küllaltki palju ilukirjandust. Romaani kõrval avaldavad väliseesti kirjastused ka jutustusi, novelle, noorsoolugusid ja lühijutte. Väliseestlaskonna eestilik kultuurilooming, sealhulgas eestikeelne lugemisvara, aitab oluliselt kaasa eestluse säilitamisele.“

keeled erinevad üksteisest, nagu eespool juba öeldud. Kui võtta kaks ükskõik missugust keelt, siis leidub kummaski keeles seda, mis ei anna ennast hästi teise keelde üle viia. Kummalgi keelel on omad väljendusvahendid, mis ei tarvitse olla igas peensuses tõlgitavad, ja sõnad, millel puudub teises keeles vaste. Mitte ükski pikem tõlge pole saajaprotsentiliselt täpne. Ent keelte mitmekesisus on tänapäeval inimkonna rikkus. See artikkel pole kirjutatud näitamaks, et eesti keel on inglise keelest „parem“. Lugeja võib ise leida vastupidiseid näiteid. Siintoodu tahab lihtsalt osutada tõsiasjale, et keeled erinevad

HEA EESTI EASTELING

Newton's guinea was, by its design, unclippable. A clipped coin is one that has had a bit of the metal clipped, shaved off, usually around the circumference. If you saved up all the shavings and melted them down, you had a kind of royalty on the money that passed through your hands. Currencies have throughout history been backed by some form of precious metal, but the kings who wanted some extra revenue could find a way to clip the coins. Of course, then the currency would be debased, and the citizens would spend the clipped coins as fast as they could and save the unclipped ones. Sir Thomas Gresham, Sir Isaac Newton.

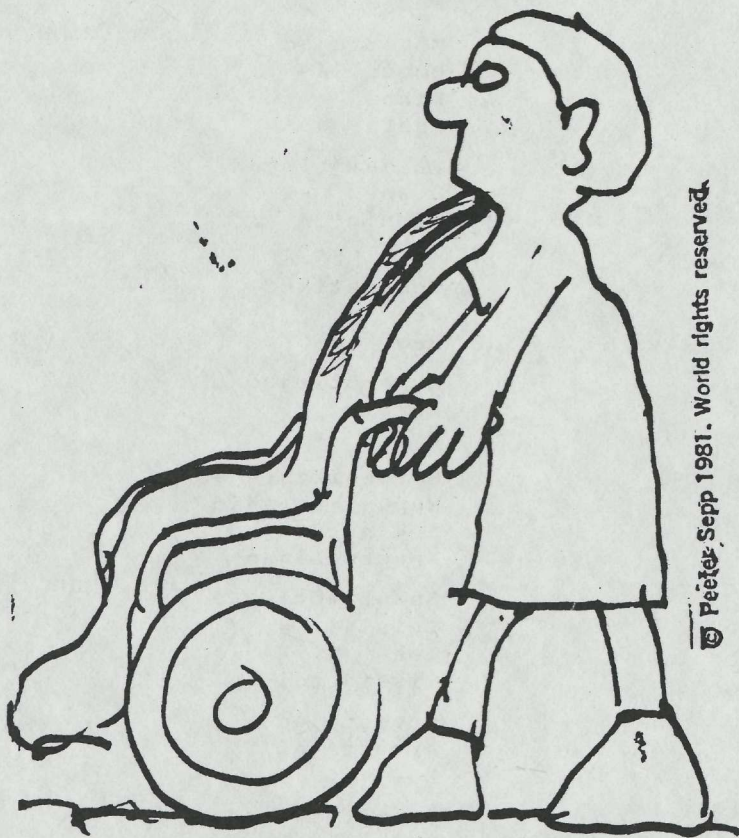
Sir Isaac's unclippable guinea rang if you dropped it; it was solid; the world began to collect it. The guinea rivaled the Spanish silver dollar. But you need more than precious metals to have a key currency; you have to want to be the Bank, and history has to give you a place so that you can be the Bank. In the eighteenth century, traders around the world sent money to London, to be held in "sterling," which is what the British currency came to be called. That name has come to mean "pure, noble, of quality," and is a definition of the purity of silver. All sorts of things have been called sterling, including a men's after-shave. Sterling derives from Easterling, an Estonian trading family that stamped its name into bars of silver. For part of British financial history, sterling was fixed in terms of silver: 11 ounces, 2 dramweight of silver was 20 shillings thrupence.

Adam Smith, *Paper Money*.

Summit Books, New York 1981, lk. 115.

URO on kuulutanud a. 1981 santide aastaks. ...
Mõnede eesti noorte keel on väga sant.

Ajalehest.

© Peeter Sepp 1981. World rights reserved.

Kristjan
Krihvel

Tippmõttelejad
Topp "
Pop "
Mõttevälgutajad
" sähvatajad
" nähvatajad

Peamurdjad
Rea "
Pae "

Mõttestajad
Ümber "
Kinni "
Lahti "

Väljamõttelejad
Sisse "
Kinnis "
Vaba "

Teoreetikud
Peo "
Reo "

Ettemõttelejad
Järele "
Üle "

Mõtterikastajad
Nupunikastajad
" nikutajad
Peapruukijad

Samutimõttelejad
Teisiti "
Ise "
Tissidendid

Arvestajad
Arvustajad
K "

Ühemõttelised
Kahe "
Pluralistid

Quasimõttelejad
Kvassi "
Klassi "
Massi "
Sassi "

Juurdlejad
Puurdlejad
Sügavmõttelejad
Põhi "

JALASÕNUMID

Aga ükskord algab aega,
kus kõik piirud kahel otsal
lausa lähvad lõkendama ...

XX:1047

6. Balti
Konverents

5.-8. juunini toimus Stockholmis 6. rahvusvaheline Balti Konverents, mis osutus senistest (1971-79) laiahaardeli-semaks, eriti osavõtjate poolest Balti maadest. Senise korraldaja (Balti Instituut) kõrvale asub nüüd Stockholmi Ülikooli juures tegutsev Balti Uurimiskeskus, mille esimeseks juhatajaks on dr. Aleksander Loit. Konverentsi töökavas oli ettekandeid ümmarguselt 110 uurijalt, kes esindasid ligi 50 ülikooli neljalt mandrilt, peale selle arvukaid teaduste akadeemiaid ja muid uurimisasutusi. Konverentsiga ühenduses toimus neli kontserti ja kolm kunstinäitust ning ilmus rootsi kirjanduse ja kunsti ajakirja *Artes* balti loomingule pühendatud number. (Vrd. *EPL* 13.6.:1j; 18.6.:6; 24.6.:8; *V-E* 15.6.:1; *Teataja* 27.6.:6, & 11.)

MÜ 81

15. Metsaülikool toimus 26. juunist 1. juulini Oneidas (USA New Yorgi osariigis), erinimetusega *MÜ Oneida*. Osavõtjaid oli 27 (Kanadast, USA-st ja Austraaliast).

Avaõhtul vaatles MÜ esimene juhataja Olev Träss Metsaülikooli ajalugu.

Esimesel, Eestile pühendatud täistööpäeval käsitles Heino Susi tänapäeva Eesti elu pearõhuga teaduslikul uurimistööl ja majandusel, kuna Arvo Naelapea andis ülevaate uuemast kirjandus- ja muusikaloomingust.

Teine päev oli pühendatud Välis-Eesti ühiskonnale. Walter Rand esitas uusi mõtteid globaalsest eestlusest, Vello Sermat ja Jaak Rakfeldt arutasid kahemehe-esituses assimileerumise, marginaalsuse ja inimsuhete küsimusi (viimaseid eriti MÜ-s). Käbi Lokk kõneles eesti keele tähtsusest ja tegelikust olukorrast keele alal.

Kolmas, Metsaülikooli päev algas Vello Sootsi ettekandega MÜ võimalikest mudelitest, mida täiendasid Heli Kopti ettekanne läti metsaülikoolide ja Tiiu Salasoo ülevaade MÜ tegevusest Austraalias. Vello Salo rääkis *Aja Kirja* ajaloost ja võimalustest globaalse sideme pidamisel.

Neljas päev püüdis „täiskogu“ arutlusel kokku võtta ettekannetes, neile järgnenud üldistes ja ka erigruppide nõupidamistel esilekerkinud mõtteid Metsaülikooli ülesannetest ja võimalustest praeguses eesti ühiskonnas.

Õhtuses meelelahutuslikus osas kandis Valli Naelapea ette oma pikema mõttepõimiku *Lahtised ja kinnised ringid*.

Toim.
saadet

Eesti Filatelist. Nr. 27/1981:216, br. (Tellida: Eesti Filatelistide Ühing Rootsis, c/o Hans Kröndström, Sofielundsplan 40/I, S - 122 31 Enskede; rkr. 75.-)

Finsk-ugriska småskrifter 4. Utgivna av Institutionen för finsk-ugriska språk vid Lunds universitet. Lund 1981: 34. [V. Uibopuu, *Julius Mägiste 1900-1978; Võrdlusjoooni tendentsidest soome, rootsi ja eesti raamatuturul.* Salme Tammert, *Laste sõnavara probleemidest.* A. Roos, *Rootsi grammatika eestlastele.* (Arvustus: J. Tuldava, 1980)].

August Ots, *Miks kaotasime iseseisvuse. Eestluse probleem eksiilis.* Välis-Eesti & EMP, Stockholm 1981:277, kt. U\$ 20.-

Ühispanga Uudised XXV. Toronto Eesti Ühispank, 1981:22.

Mitteilungen aus baltischem Leben. Nr. 1/2(113/114), April 1981:54.

Rahvuslik Kontakt. Nr. 1(89); 2(90)/1981.

Side. 27. ak., nr. 1(114), aprill 1981.

Teataja. 38. ak., nr. 1 - 12/1981.

Välis - Eesti. Nr. 1-5/1981.

Ilmunud
huvitavat

Paul Ariste, *Keelekontaktid.* Eesti keele kontakte teiste keeltega. ENSV TA Emakeele Seltsi toimetised nr. 14. Valgus, Tallinn 1981:168. Tr. 1500, rbl. 2.10.

Artes. Tidskrift för litteratur, konst och musik. Nr. 3/1981:160, rkr. 28.-

Baltic Drama. A Handbook and Bibliography. Edited by Alfreds Straumanis. Waveland Press, Inc., Prospect Heights, Ill. 1981:705, kt. (Tellida: Waveland Press, Inc., P.O. Box 400, Prospect Heights IL 60070.)

Bernard Kangro, *Arbujad. Märkmeid, mälestusi, mõtisklusi.* EKKo, Lund 1981:312. Br.

Raimond Kolk, *Uskmatu Toomas.* Jutustused. EKKo, Lund 1981: 211, br. S 10.-, kt. 13.50.

Karl Siilivask (koost.), *Eesti NSV ajalugu II.* Kõrgkoolide õpik. Valgus, Tallinn 1980:344. Tr. 6000, kt. rbl. 1.10.

SPORDIBIOGRAAFILINE LEKSIKON 1937

TOIMETANUD:

L. SOONBERG, I. PETERSON,
V. RAUDSEPP, O. LÖVI

TALLINNA KIRJASTUSE KOOPERATIIVI VALJAANNE

üle 1200 sportlase elulood.

Kavatsusel on teose paljundamine fotokopeerimise teel, et seda Läänes üliharuldast teost sporihuvilistele kättesaadavaks teha. Seda paljundit on võimalik ka köita.

Paljundamise puhul saab teos ka isikunimede registri (originaalil seda pole), mis näis tarvilik eriti sel põhjusel, et raamatu koostamise ajal eestistati nimesid ja hulk sportlasi esineb ainult uue nime all, vastav viide mujal aga puudub.

Praegu on käsil trükkis ilmud andmete kogumine leksikonis leiduvate sporditegelaste kohta. Need andmed lisatakse 1937.a. trükit teosele.

Raamatut paljundatakse ainult ettetelli jaoks. Väljasaatmine toimub enne jõule 1981. Hind 15 USA või Kanada dollarit.

Ettetellimised ja lähem informatsioon:

AJA KIRI